

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****816 Nowe stwierdzenie *Hoshihananomia perlata* (SULZER, 1776) (Coleoptera: Mordellidae) z Suwalszczyzny**

New record of *Hoshihananomia perlata* (SULZER, 1776) (Coleoptera: Mordellidae) from Suwałki Region

KEY WORDS: Coleoptera, Mordellidae, new record, Suwałki.

Hoshihananomia perlata (SULZER) należy do największych i najrzadszych krajowych gatunków z rodziny miastkowatych (Mordellidae), została umieszczona na polskiej czerwonej liście zwierząt (PAWŁOWSKI i in. 2002. [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): Wyd. IOP PAN, Kraków: 88-110) w kategorii LC (najmniejszej troski). Jest gatunkiem saproksylicznym, którego larwy rozwijają się w martwym drewnie drzew liściastych natomiast osobniki dorosłe poławiane są na kwiatach różnych gatunków roślin. Uważany jest za relikwyt lasów pierwotnych (KUBISZ i in. 2015: Coleoptera Poloniae, **3**, Uniwersytet Warszawski, Warszawa). Duże rozmiary oraz charakterystyczne, choć zmienne, ubarwienie tego gatunku pozwalają na szybką i jednoznaczną identyfikację. Do niedawna gatunek rzadko notowany głównie z południa Polski (BURAKOWSKI i in. 1987: Kat. Fauny Pol., XXIII, **14**: 1-309; BOROWIEC i KUBISZ 1999: Pol. Pismo Ent., **68** (3): 283-317). W ostatnim czasie ukazuje się coraz więcej doniesień o jego obecności na terenie całego kraju zarówno z obszarów południowych (PRZEWOŻNY 2012: Wiad. Entomol., **31** (2): 125-126; RUTA i ŻUK 2017: Przegł. Przyr., **28** (3): 109-112) jak i północnych, z Puszczy Białowieskiej (KUBISZ i SZWAŁKO 1991: Wiad. Entomol. **10** (1): 5-14) i Pojezierza Mazurskiego (GUTOWSKI i in. 2010: Leśne Prace Bad., **71** (3): 279-298, KUBISZ i in. 2010: Pol. Pismo Ent., **79** (3): 235-251). Dotychczasowe stwierdzenia z okolic Pizsa (GUTOWSKI i in. 2010: ibid., KUBISZ i in. 2010: ibid.) są najdalej w kierunku północno-wschodnim wysuniętymi stwierdzeniami tego gatunku z terenu Polski.

W niniejszej pracy prezentuję nowe stanowisko z Pojezierza Mazurskiego ze wsi Rudawka tuż przy granicy z Białorusią:

– FE67 Rudawka, 13-16 VII 2009, 1 ex., leg. K. SZAWARYN

Okaz złapany został do pułapki typu IBL-3. W pułapce tej odnaleziono także (gwiazdką zaznaczono gatunki nowe dla krainy): Carabidae – *Clivina fossor* LINNAEUS; Histeridae – *Carcinops pumilio** (ERICHSON), *Platysoma compressum* (HERBST), *Hister unicolor* LINNAEUS; Silphidae – *Silpha obscura* (LINNAEUS); Lucanidae – *Sinodendron cylindricum* (LINNAEUS); Buprestidae – *Chalcophora mariana* (LINNAEUS), *Buprestis novemmaculata* LINNAEUS; Elateridae – *Ampedus sanguineus* (LINNAEUS), *Cardiophorus ruficollis* (LINNAEUS); Dermestidae – *Attagenus shaefferi* HERBST,

Attagenus unicolor (BRAHM); Ptinidae – *Stegobium paniceum* (LINNAEUS); Tenebrionidae – *Cteniopus sulphureus* (LINNAEUS); Mordellidae – *Tomoxia bucephala* A. COSTA, *Variimorda villosa* (SCHRANK); Coccinellidae – *Ceratomegilla notata* (LAICHARTING); Cerambycidae – *Hylotrupes bajulus* (LINNAEUS). Dodatkowo w okolicy odłowiono: Carabidae – *Carabus arcensis* HERBST; Hydrophilidae – *Cryptopleurum minutum* (FABRICIUS), *Cercyon impressus** (STURM), *Cercyon melanocephalus** (LINNAEUS), *Laccobius minutus* (LINNAEUS); Scarabaeidae – *Aphodius fossor* (LINNAEUS), *Aphodius haemorrhoidalis* (LINNAEUS), *Copris lunaris* (LINNAEUS); Lampyridae – *Lampyrus noctiluca* (LINNAEUS); Cleridae – *Trichodes apiarius* (LINNAEUS); Attelabidae – *Apoderus coryli* (LINNAEUS); Curculionidae – *Stephanocleonus hollbergi* (FAHRAEUS).

Dodatkowo 14 VII 2009 w okolicach wsi Piertanie (UTM FE39, Pojezierze Mazurskie) odłowiono: Hydrophilidae – *Hydrobium fuscipes* (LINNAEUS) oraz Chrysomelidae – *Donacia sparganii* AHRENS. Z okolic wsi Leszczewek 16 VII 2009 (UTM FE39) odłowiono: Histeridae – *Hister unicolor*; Silphidae – *Nicrophorus humator* (GLEDITHSCH), *Nicrophorus investigator* ZETTERSTEDT, *Nicrophorus vespillo* (LINNAEUS), *Nicrophorus vespilloides* HERBST; Scarabaeidae – *Aphodius rufipes* (LINNAEUS).

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcji autora.

Karol SZAWARYN, Muz. i Inst. Zool. PAN, Warszawa

817 Nowe dane o występowaniu *Aspidapion validum* (GERMAR, 1817) (Coleoptera: Brentidae) w Polsce

New data on the occurrence *Aspidapion validum* (GERMAR, 1817) (Coleoptera: Brentidae) in Poland

KEY WORDS: Curculionoidea, Apioninae, *Aspidapion validum*, distribution, Poland.

Rodzaj *Aspidapion* SCHILSKY jest reprezentowany w kraju przez 3 gatunki, troficznie związane z roślinami należącymi do rodziny ślazowatych (Malvaceae), rosnącymi zarówno w stanie dzikim, jak też uprawianymi jako rośliny ozdobne. Imagines żerują na liściach, a stadia larwalne w łodygach (WILHELM et al. 2011: Biol. J. Linn. Soc., **104**: 642-660), choć wcześniej niektórzy autorzy sugerowali żer larw *A. validum* w owocostanach (SMRECZYŃSKI 1965: Klucze Oznac. Owad. Pol., **98a**: 1-80; BEHNE 1994: Die Käfer Mitteleuropas, **3**, Suppl.: 184-246).

W Polsce *A. validum* jest najrzadziej notowanym przedstawicielem rodzaju, do lat 90-tych ubiegłego wieku znanym z pięciu stanowisk, przy czym większość doniesień uznano za błędne lub niewiarygodne, dlatego jego występowanie w Polsce wymagało potwierdzenia nowymi znaleziskami (BURAKOWSKI i in. 1992: Kat. Fauny Pol., XXIII, **18**: 1-323). Niedawno znaleziony w południowej Polsce, w Beskidzie Niskim, w środowisku zarośli okrajkowych (TASZAKOWSKI i in. 2017: Acta Ent. Siles., **25** (online **006**): 1-18). Według informacji ustnej M. WANATA z Uniwersytetu Wrocławskiego, przytoczonej przez ww. autorów, gatunek ten jest w ekspansji na terenie Polski południowo-wschodniej. Poniżej podaję informacje o nowych stanowiskach, które potwierdzają ten pogląd:

– FV23 Bieszczady: Wołosate, 30 VI 2015, 1 ex., w przydomowym ogrodzie, na liściu prawoślazu różowego (potocznie zwanego malwą ogrodową) *Alcea rosea* (L.) CAV.;

- FB30 Roztocze: Zwierzyniec, 17 VIII 2017, 2 exx., w przydomowym ogrodzie, na liściach prawoślazu różowego;
- DA24 Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków-Śródmieście (ul. Ogrodowa), 2 VII 2018, 1 ex., zieleń miejska, na prawoślazie różowym;
- DV97 Beskid Sądecki: Krynica-Zdrój, 10 VII 2018, 2 exx., w przydomowym ogrodzie, na prawoślazie różowym.

Egzemplarze dowodowe z wszystkich podanych powyżej stanowisk zostały zebrane przez autora i znajdują się w jego kolekcji.

Z wyżej wymienionych regionów gatunek ten był podawany tylko z Roztocza przed ponad 100 laty, jednak doniesienie to nie było poparte materiałem dowodowym. Stanowisko na Roztoczu jest współcześnie najdalej na północ wysuniętym miejscem występowania *A. validum* w Polsce. W związku z ekspansją tego gatunku należy się spodziewać informacji o jego kolejnych krajowych stanowiskach.

Tadeusz WOJAS, Zakł. Ochr. Lasu, Entomol. i Klimatol. Leśn., UR Kraków

818 Nowe stanowisko *Pyrgus armoricanus* (OBERTHÜR, 1910) (Lepidoptera: Hesperidae) w Polsce

New record of *Pyrgus armoricanus* (OBERTHÜR, 1910) (Lepidoptera: Hesperidae) from Poland

KEY WORDS: *Pyrgus armoricanus*, Hesperidae, new record, Poland.

Fauna karłatkowatych (Hesperidae) liczy w kraju 17 gatunków, zgrupowanych w 9 rodzajach (BUSZKO 2017. Hesperidae [in] BUSZKO i NOWACKI [eds.] A Distributional Checklist of the Lepidoptera of Poland. Polish Entomological Monographs, 13: 89-90).

Pyrgus armoricanus należy do rzadko notowanych gatunków w Polsce. Dotychczas zarejestrowano go w czterech województwach: lubelskim, świętokrzyskim, śląskim oraz małopolskim (BUSZKO 2017 op.cit.; Mapa Bioróżnorodności [online] 2019; <http://baza.biomap.pl>). Umieszczony na czerwonej liście w kategorii EN (zagrożony) (GŁOWAŃSKI [red.], 2002 Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce, IOP PAN, Kraków 155 ss. + suplement 74ss). Spotykany w dwóch pokoleniach od początku czerwca do początku lipca oraz od początku sierpnia do początku września na otwartych suchych łąkach i murawach. Gąsienice żerują na różnych gatunkach pięciorników (*Potentilla* L.), jednak najczęściej spotykane są na pięciorniku rozłogowym (*P. reptans* L.) (BUSZKO, MASŁOWSKI 2015: Motyle dzienne Polski. Wydawnictwo Koliber, Nowy Sącz. 274 ss). Podczas przeprowadzonych obserwacji entomologicznych wykazano nowe stanowisko tego gatunku."

- ED60 Jarnice, 16 VIII 2019, 1♂, leg. P. OLSZEWSKI, przy ścieżce pomiędzy łąkami, pożywiający się nektarem *Achillea millefolium* L. Jest to pierwsze stwierdzenie w województwie mazowieckim oraz najdalej na północ wysunięte stanowisko gatunku w Polsce.

Piotr OLSZEWSKI, KEiB, WNBiW, UMK w Toruniu
Michał MIĘSIKOWSKI, Gobio – Usługi Przyrodnicze, KZiEK, WNBiW, UMK w Toruniu

819 Nowe dane o występowaniu *Boloria dia* (LINNAEUS, 1767) (Lepidoptera: Nymphalidae) w południowo-wschodniej Polsce

New data on the occurrence of *Boloria dia* (LINNAEUS, 1767) (Lepidoptera: Nymphalidae) in south-east Poland

KEY WORDS: Rhopalocera, Heliconiinae, new data, Podkarpacie region.

Boloria dia (LINNAEUS, 1767) to niewielkich rozmiarów motyl należący do rodziny Nymphalidae i podrodziny Heliconiinae. Gatunek ten zasiedla cieplejsze rejony Palearktyki, od zachodniej Europy po Mongolię na wschodzie. W Polsce jest on często spotykany, zwłaszcza w centralnej części kraju, nie występuje jednak na wybrzeżu Bałtyku, a w rejonach górskich jest stosunkowo rzadko notowany (BUSZKO i MASŁOWSKI 2008: Motyle Dienne Polski, Nowy Sącz: 142-143).

Dotychczas niewiele udokumentowanych stwierdzeń gatunku pochodziło z południowo-wschodniej Polski. W trakcie badań Bieszczadów Zachodnich i Pogórza Przemyskiego prowadzonych przez BIELEWICZA i jego współpracowników do roku 1973 został on określony jako gatunek częsty, jednak w publikacji brak jest szczegółowych danych z tego terenu (BIELEWICZ 1973: Motyle większe (Macrolepidoptera) Bieszczadów Zachodnich i Pogórza Przemyskiego, Bytom: 1-163). W zasobach Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu pozostają dane o zaledwie trzech udokumentowanych odłowionych okazami stanowiskach, wykrytych przez BIELEWICZA: FV15 Zatwarnica, FV00 Leszczawa Dolna oraz FV04 Wetlina. W trakcie zbierania danych o rozmieszczeniu motyli dziennych w latach 1986-95 gatunek ten został stwierdzony na kilku stanowiskach na Podkarpaciu, zlokalizowanych w kwadratach EA59, EV57, EV86, EV98, FV24, FA13 oraz FA66 (BUSZKO 1997: Atlas Rozmieszczenia Motyli Dziennych w Polsce 1986-1995, Toruń: 98).

W ostatnich latach wzrasta ilość znanych stanowisk gatunku w południowo-wschodniej Polsce, co związane jest prawdopodobnie z korzystnymi, z punktu widzenia preferencji gatunku, zmianami w strukturze użytkowania gruntów rolnych i porolnych (Mapa Bioróżnorodności [online] 2019: Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności. Dostęp z dnia 2019-02-16, <http://baza.biomap.pl>).

Autorzy pragną przedstawić nowe i niepublikowane dane o występowaniu *B. dia* w południowo-wschodniej Polsce zebrane w latach 2009-2018:

- Dolina Dolnego Sanu: EA89 Nisko, 26 VI 2018, 1 ex., wysoka skarpa kolejowa porośnięta krzewami i drzewami, w sąsiedztwie lasu, obs. W. ZIAJA; EA88 Rudnik nad Sanem, 26 VI 2018, 1 ex., obs. W. ZIAJA, na skraju lasu.
- Płaskowyż Kolbuszowski: EA95 Żołyńca, 07 VIII 2016, kilka exx., obs. J. BURY, na przyleśnych nieużytkach i zarastających łąkach; Zmysłówka, 07 VII 2016, kilka exx., obs. J. BURY, na przyleśnych łąkach i nieużytkach.
- Płaskowyż Tarnogrodzki: FA26 Dobra, 14 IX 2016, 1 ex., 13 IX 2017, ok. 10 exx., obs. J. BURY, na łące zarastającej sosnowym młodnikiem, w centrum miejscowości, obserwacje udokumentowano fotograficznie; FA35 Surmaczówka, 07 VI 2016, kilka exx., obs. J. BURY, na zarastającej jeżynami porębie leśnej; FA54 Wielkie Oczy, 29 VI 2016, kilka exx., obs. J. BURY, na skraju lasu; FA56 Basznia Dolna, 8 VII 2013, 1 ex., na nieużytkowanej przyleśnej łące, obserwację udokumentowano fotograficznie, obs. W. ZIAJA.

- Pradolina Podkarpacka: EA85 Zalesie, 4 VI 2015, kilka gąsienic żerujących na fiołku polnym, obs. J. BURY, na zarastającej sosnami przyleśnej łące, obserwacje udokumentowano fotograficznie.
- Pogórze Dynowskie: EA93 Tarnawka, 14 VIII 2016, 1 ex., obs. J. BURY, na obrzeżu zagajnika, w pobliżu niewielkiego kamieniołomu; EA81 Dynów, 18 VIII 2017, kilkanaście exx., obs. J. BURY, na nieużytkowanej łące, zarastającej krzewami i drzewami.
- Pogórze Jasielskie: EA30 Glinik Polski, 5 VII 2017, 1 ex., obs. K. MAZUR; Majscowa 7 VII 2017, kilka exx., obs. K. MAZUR, EA40 Łubienko, 1 VII 2009, kilka exx., obs. W. GUZIK, Glinik Polski-Pustki, 14 V 2017, 1 ex., obs. K. MAZUR.
- Pogórze Przemyskie: FA10 Posada Rybotycka, 19 VII 2015, 1 ex., obs. J. BURY, na skraju lasu; FA20 Koniusza, 28 V 2017, 1 ex., na nieużytkowanej łące, obs. W. ZIAJA.
- Pogórze Bukowskie: EV59 Rogi, 29 VI 2016, kilka exx., obs. W. GUZIK; EV69 Widacz, 11 VIII 2014, 1 ex., obs. R. ZAMORSKI.
- Beskid Niski: EV38 Krempna, 22 VIII 2014, kilkanaście exx., obs. W. ZIAJA, obserwacje udokumentowano fotograficznie, 19 VII 2015, 1 ex., obs. W. ZIAJA, na skraju nieużytkowanej przyleśnej łąki; EV67 Moszczaniec, 07 VII 2018, 1 ex., obs. J. WÓJCICKI.

Podsumowując zebrano dane o 21 nowych stanowiskach *B. dia* zlokalizowanych w 18 kwadratach UTM 10×10 km, w obrębie 9 mezoregionów południowo-wschodniej Polski.

Jarosław BURY, Markowa
Wojciech GUZIK, Krosno
Witold ZIAJA, Rzeszów